

AĞIRLAŞAN ENERJİ FATURASI NASIL SÜRDÜRÜLEBİLİR YAPILIR?

Enerji ihtiyacımızı, sadece kendi topraklarımızdaki ham maddeye sahip olarak değil, kendi şirketlerimiz vasıtası ile yurt dışındaki rezervlere de sahip olarak karşılırsak eğer, enerji konusunu yeterince millileştirmiş olabiliriz. Unutmayalım ki; enerji faturasını düşürmenin başka yolu yoktur.

Dr. Zeynep Elif YILDIZEL

zeynep.yildizel@jade.org.tr

Ağustos ayında yaşanan doların ani değer değişimi ülke ekonomisini etkilemiştir. Hal böyleyken aslında ekonomimizde önemli yeri olan ve giderek artan enerji tüketimimiz ve bunun faturası da epey yüklüce olacaktır. Paramızın dolar karşısında yaşadığı değer değişiminin yanında bir de işin tamamını ithal ettiğimiz enerji boyutu mevcuttur. Değişik zamanlarda kaleme aldığım makalelerde, özellikle petrol fiyatlarının 30\$ bandındayken, yani petrol krizi mevcutken bunu fırsata çevrilmesi gerektiğini ve tıpkı karınca hikayesindeki gibi gelecek “kışlar” için enerjiye yatırdığımız ham madde paralarını azaltmanın tek yolunun yurt dışında arama ve üretim faaliyetleri yapmak ve özellikle yakın coğrafyamızdaki petrol ve doğal gaz rezervlerini yer altında satın almak gerektiğini anlatmaktan yorulmuş. Ancak, hiç bir yol kat edilmedi. Herkes petrol fiyatları tekrar yükselmeyecekmiş gibi, ağustos böceği misali, durumun keyfini sürdürdü. Ancak bugün ise karşımıza çıkan tabloda hem paramız değer kaybediyor hem de petrol fiyatları artık 30\$’ın çok çok üstünde seyrediyor. Yani artık enerji ithalatımız için çok daha fazla para ödemek durumunda kalacağız.

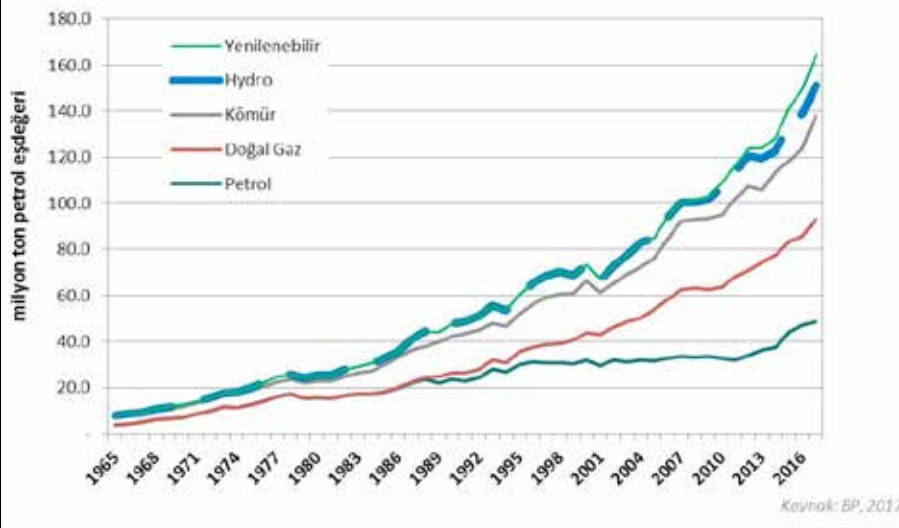
Ülkemizin enerji görünümüne bakacak olursak 1965-2017 yılları arasında hızla artan enerji ihtiyacı kendini hem ham petrolde, hem doğal gazda vede direk elektrik ile ilgilendirilen hydro ve kömürde kendini göstermektedir (Şekil 1). Grafikten açıkça görülebileceği gibi özellikle 1986 yılından itibaren bu ham maddelere olan ihtiyaç artışı ivme

kazanarak önceki yıllara oranla daha hızlı artmaktadır. Kömür her zaman önemli bir enerji ham maddesi olmaya devam etmektedir. Ancak kömürün en önemli sıkıntısı çevreye verdiği zarardır. Bunun yanında görece daha çevre dostu ve daha verimli olan doğal gaz ihtiyacı bile kömürün altında kalmıştır. 2017 yılında Türkiye günlük 1 milyon varil (48.3 milyon ton) petrol, yıllık 51.7 milyar metre küp (44.4 milyon ton petrol eşdeğeri) doğal gaz ve yıllık 44.6 milyon ton kömür tüketmiştir. Toplamda tüketilen fosil yakıt miktarı 137.3 milyon ton petrol eşdeğeri. Bu durumda sadece petrol için harcanan para (1 varil petrol=80\$) günlük 8.1 milyon \$’dır. Bu rakamı ister 1\$=3.9TL, ister 1\$=6TL’den çevirin harcanan miktarın büyüklüğü çok acı olarak ortadadır. Bu miktarı azaltmanın tek yolu petrolce zengin olan alanlarda arama üretim ve yer altında rezerv satın alma vasıtasıdır. Çünkü rezervuarda satın alınan petrolün fiyatı bölgeden bölgeye değişmekle beraber günlük satış fiyatının kat be kat altındadır. Ayrıca üretim maliyetleri de en pahalı üretim bölgelerinde (kuzey denizi gibi) 36\$/varil bandındadır. Ayrıca arama üretim sektöründe keşif yapmak vasıtası ile bulunan rezervlerde kâr oranı %90’lara ulaşmaktadır.

Ülkemiz elektrik üretimi özellikle 2000 yıllarından itibaren ivme kazanarak yükselmiştir. Yine aynı dönemlerden itibaren doğal gazın elektrik üretimindeki payı artmıştır (Şekil 2). Petrol ve kömürden üretilen elektrik 2010 yılından itibaren eşit miktarlara ulaşmış olarak

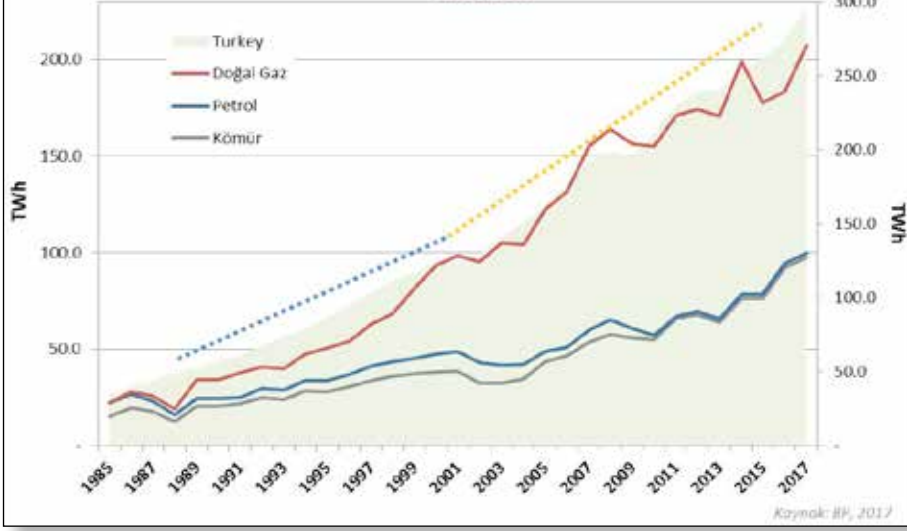

Şekil 1: Türkiye'nin Enerji Tüketimi
1965-2017

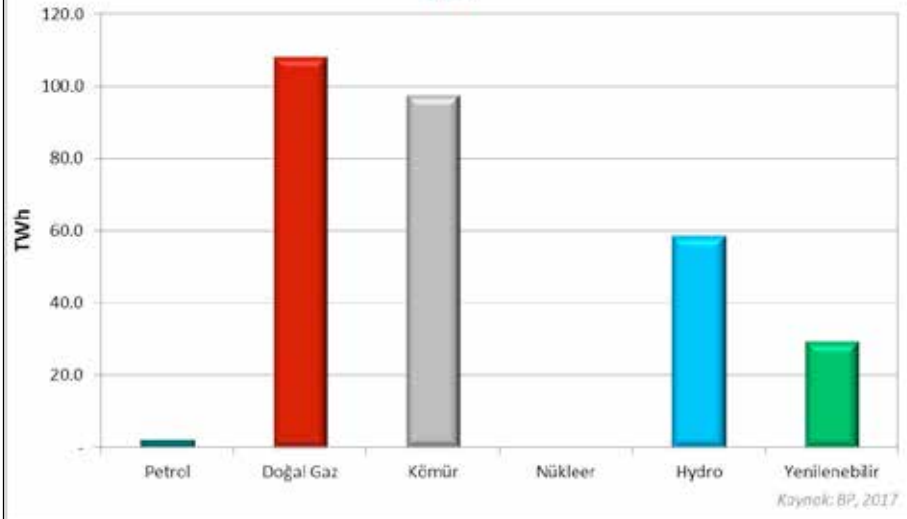
gözükmele beraber 2017 yılında petrolden elektrik üretimi yok denecek kadar azdır. Ülkemizde 2017 yılında üretilen elektriğin %70'lık kısmı fosil yakıtlardan üretilmektedir. Bu dağılımda en önemli pay doğal gazın olmakla beraber kömürde önemli yer tutmaktadır (Şekil 3). Elektrik üretiminde üçüncü sırada suyun gücünden ürettiğimiz elektrik gelmektedir. Son yıllarda yenilenebilir enerjiye yapılan yatırımlarla birlikte yenilenebilir ve çevre dostu kaynaklardan ürettiğimiz elektrik 2017 yılında %10'luk bir orana ulaşmıştır. Ancak Türkiye'nin toplam enerji tüketiminde yani birincil enerji tüketiminde; ki bu tanım içerisinde sadece elektrik üretimi değil aynı zamanda ulaşım ve ısınma gibi diğer tüketim şekilleride vardır, petrol önemli yer tutmaktadır (Şekil 4). Petrol'ü,

Şekil 2: Türkiye'nin Elektrik Üretim Dağılımı
1985-2017

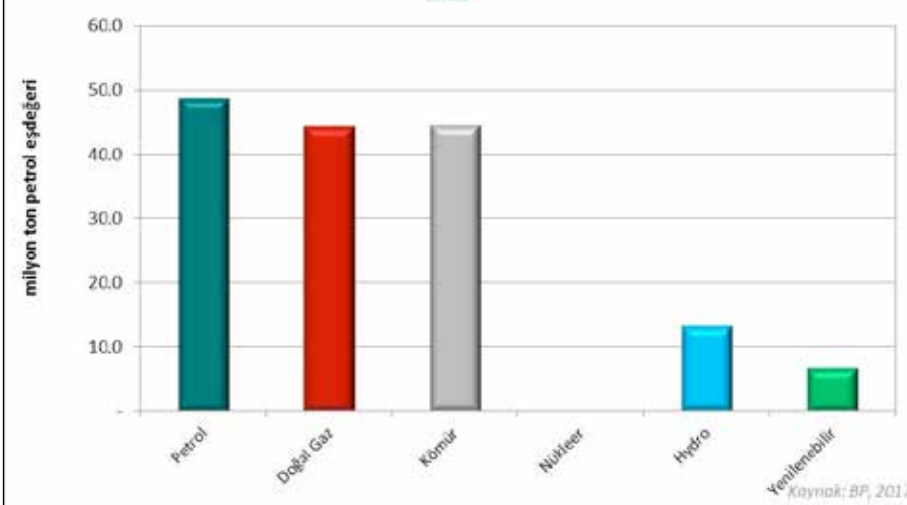

Enerji ham maddesi olan petrol ve doğal gaz için yurt dışında yer altında rezerv satın alma ve arama üretim faaliyetlerini çok önemseyelim ve hem devlet, hem de özel sektör olarak bu konuda gereken adımları atalım.

Şekil 3: Türkiye'nin Yakıt Türlerine Göre Elektrik Üretimi
2017

Şekil 4: Türkiye'nin Yakıt Türlerine Göre Birincil Enerji Tüketimi
2017

doğal gaz ve kömür izlemektedir. Yani Ülkemiz önemli oranda fosil yakıtlar tüketmektedir. Bu hepimizin diline plesenk olmuş bir cümledir, ancak bunu doğru anlayıp ona göre adımlar atmadığımızı düşünüyorum.

Eğri oturalım doğru konuşalım; ülke olarak enerjide ham madde açısından dışarıya bağımlı olduğumuzu kabul edelim. Bu arada ülke sınırları içerisinde yapılan arama üretim faaliyetlerini destekleyelim ancak önemli miktarlarda keşif yapmadan, bu fikre bağlanırsak petrol ve doğal gaza ödeyeceğimiz miktarlar giderek artacak, buda kaynaklarımızı verimsiz harcamamıza neden olacaktır. Bu nedenle enerji ham maddesi olan petrol ve doğal gaz için yurt dışında yer altında rezerv satın alma ve arama üretim faaliyetlerini çok önemseyelim ve hem devlet, hem de özel sektör olarak bu konuda gereken adımları atalım. Ancak bu şekilde enerjiye ödediğimiz faturayı azaltabilir ve kaynaklarımızı heba etmeden sürdürülebilir bir gelişme sağlayabiliriz.

Enerji ihtiyacımızı, sadece kendi topraklarımızdaki ham maddeye sahip olarak değil, kendi şirketlerimiz vasıtası ile yurt dışındaki rezervlere de sahip olarak karşılasak eğer, enerji konusunu yeterince millileştirmiş olabiliriz. Unutmayalım ki; enerji faturasını düşürmenin başka yolu yoktur.